

PERSPECTIEF OP PERSPECTIEF

Over het effect van vertelperspectieven op waardering en transportatie van krantenartikelen

Shanna Dien

3661172

BA Communicatie- en Informatiewetenschappen

Begeleider: dr. J.N. den Ouden

Tweede lezer: dr. W.M. Mak

7 februari 2014

Samenvatting

Vanaf de jaren zestig begonnen kranten zich steeds meer te ontwikkelen op zowel het gebied van de lay-out als de inhoud. Deze ontwikkelingen ontstonden mede doordat de voorkeuren van lezers ook veranderden. De journalistiek paste zich aan deze voorkeuren aan. Lezers wilden geen opsomming van feiten zien, maar een verhaal. Door in dat verhaal een externe bron aan te halen in de vorm van een citaat of parafrase, wordt betrouwbaarheid gecreëerd en voelt een lezer zich dichter bij het onderwerp staan. Journalisten begonnen eerst in tijdschriften te werken met verschillende vertelperspectieven, en vanaf 1980 kwam dit ook steeds vaker in kranten en weekbladen voor. Er zijn in dit onderzoek drie perspectieven te onderscheiden. Ten eerste wordt gekeken naar het vertellersperspectief, oftewel de alwetende verteller. Ook wordt er gekeken naar personagetekst, waarbij er veelal directe rede wordt gebruikt. Een derde perspectief dat in dit onderzoek wordt bekeken is tekstinterferentie, wat een mengvorm is van de twee eerder genoemde perspectieven. Hierbij gebruikt de journalist gedachten of uitspraken van personen in combinatie met zijn eigen woorden, zonder dat die persoon letterlijk in de tekst voorkomt. In dit onderzoek wordt gekeken hoe de drie verschillende vertelperspectieven worden beoordeeld door lezers, en of zij zich kunnen inleven in het verhaal dat in de nieuwsberichten wordt verteld. Dit laatste wordt transportatie genoemd.

In dit onderzoek wordt het antwoord gevonden op de vraag: *Wat voor invloed heeft het vertelperspectief op waardering en transportatie van een krantenartikel, en speelt leeftijd hierin ook een rol?* Door middel van een vragenlijst is bij 216 proefpersonen gekeken hoe zij de drie verschillende vertelperspectieven beoordeelden op het gebied van tekstwaardering, en transportatie. Hierbij bestaat tekstwaardering uit aantrekkelijkheid, betrouwbaarheid en informatiewaarde van de tekst. Ook hoort hier de afstand tussen schrijver en lezer bij. Bij transportatie wordt er gekeken of de proefpersonen zich het verhaal kunnen voorstellen in hun hoofd, of ze hun aandacht vast kunnen houden bij het lezen van de tekst en of ze geraakt worden door de gebeurtenissen in het krantenartikel. De proefpersonen kregen ieder twee nieuwsberichten te lezen, waarna zij hierover een vragenlijst invulden.

Er wordt geconcludeerd dat personagetekst een positieve invloed heeft op tekstwaardering. De drie vertelperspectieven hebben geen invloed op transportatie van de tekst, behalve bij het deelconstruct aandacht. Jongeren houden hun aandacht het best vast bij vertellerstekst, waar ouderen hun aandacht het best vast houden bij personagetekst.

Inhoud

Samenvatting.....	2
Inhoud.....	3
1. Inleiding.....	4
2. Theoretisch kader.....	5
3. Methode.....	9
3.1 Opzet.....	9
3.2 Materiaal.....	9
3.3 Instrumentatie.....	10
3.4 Respondenten.....	12
3.5 Procedure.....	12
3.6 Toetsing.....	13
4. Resultaten.....	14
5. Conclusie.....	16
6. Discussie.....	17
6.1 Kanttekeningen.....	17
6.2 Aanbevelingen.....	17
7. Literatuur.....	18
Bijlage 1.....	19
Bijlage 2.....	21

1. Inleiding

“Nieuws is grijs”.

Bron: De Groene Amsterdammer, 4 april 2013

Een artikel dat in april 2013 verscheen in de Groene Amsterdammer, beschrijft de verschillen tussen jongeren en ouderen betreffende nieuwsgebruik. Ouderen hebben behoefte aan het nieuws zelf, ongeacht door wie het wordt gepresenteerd. Jongeren daarentegen hechten juist waarde aan degene die hen het nieuws brengt. *“Ze volgen niet ‘de politiek’, maar Frits Wester of Ron Fresen op Twitter. Ze lezen niet ‘de economiepagina’, maar Ewald Engelen of Joris Luyendijk. Ze willen, gechargeerd gezegd, views, not news (Wijnberg, 2013)”*.

Het artikel van Wijnberg (2013) wijst op een mogelijke generatiekloof omtrent voorkeuren voor nieuwsgebruik. Er zijn verschillen tussen de voorkeur voor wie het nieuws brengt, oftewel vanuit welk (of beter: wiens) perspectief het wordt gebracht. Het gaat er bij jongeren niet meer om of er een stijging is geweest van de AEX, maar het gaat erom van wie ze dit nieuws te horen krijgen. Op basis daarvan vormen ze een mening over het nieuws. Deze verschillen in voorkeur hebben wellicht iets te maken met de veranderingen die de journalistiek in de afgelopen jaren heeft doorgemaakt.

In hedendaagse kranten wordt een ander soort vertelperspectief gebruikt dan vroeger. Vanaf de jaren zestig begon de journalistiek zich op dit gebied al te ontwikkelen, en vanaf de jaren tachtig heeft hierin een echte verschuiving plaatsgevonden. Deze perspectieven waren vanaf toen ook in kranten te vinden (Pietersma, 2013, p.17). Dat er gebruik wordt gemaakt van andere vertelperspectieven dan vroeger is al uit onderzoek gebleken. Hoe lezers deze verandering van perspectief beoordelen, is tot op heden niet bekend. In dit onderzoek wordt daarom gekeken hoe lezers verschillende vertelperspectieven beoordelen. Ook wordt er gekeken of lezers zich bij het ene vertelperspectief beter in het verhaal kunnen inleven dan bij het andere. Want dat de dagbladjournalistiek is veranderd is een gegeven, maar hoe de lezers deze verandering beoordelen is nog niet duidelijk. Door de generatiekloof die in het artikel van Wijnberg werd besproken zou het natuurlijk kunnen zijn dat ouderen en jongeren deze vertelperspectieven ook anders beoordelen. In hoofdstuk 2 zal er een theoretisch kader worden geschetst dat tot de onderzoeksvraag van dit onderzoek leidt. Vervolgens zal in hoofdstuk 3 de onderzoeksmethode worden toegelicht. In hoofdstuk 4 zullen de resultaten worden besproken. In hoofdstuk 5 wordt aan de hand van de resultaten de conclusie gevormd. Tot slot zijn de discussie en adviezen voor vervolgonderzoek te vinden in het afsluitende hoofdstuk 6.

2. Theoretisch kader

In het begin van de twintigste eeuw werd de inhoud van dagbladen nog bepaald door autoriteiten. Zo waren de katholieke kranten onderworpen aan het kerkelijke gezag en waren socialistische kranten direct verbonden aan de bijbehorende politieke partijen (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkelingen [RMO], 2003, p.73). Dit bleef zo tot de jaren zestig. Vanaf die tijd begonnen de kranten steeds meer hun eigen inhoud te bepalen, en begon de eerste grote verandering in de journalistiek. Burgers werden niet meer gezien als onderdeel van een geheel, maar als onafhankelijke individuen. Deze individuen bleken een grote variëteit aan interesses en persoonlijke visies te hebben. Media moesten inspelen op deze individualisering door ook een eigen visie te creëren en te benoemen. Kranten investeerden om die reden in deze tijd steeds meer in de lay-out, om zich zo te kunnen onderscheiden van anderen. Er werden steeds meer foto's en grafieken in de krant geplaatst om die er aantrekkelijker uit te laten zien. Kranten die niet aan deze veranderingen meededen gingen al snel failliet (RMO, 2003, p.77).

Deze eerste ontwikkelingen sluiten aan bij wat *new journalism* genoemd wordt. In het *new journalism* willen schrijvers de 'echte' werkelijkheid laten zien. Hiervoor hadden ze eerder nog niet de kans gekregen omdat ze onder het gezag van de autoriteiten vielen (Wijffjes, 2004, p.349). Journalisten waren ontevreden met de weinige stijlmiddelen waarmee ze de werkelijkheid konden omschrijven en begonnen met het lenen van strategieën van de spraakmakende literatuur van toen. Hierbij durfden ze ook in de ik-vorm te schrijven (Wijffjes, 2004, p.349). Ze werkten de machten die de media onder controle probeerden te houden dus tegen. De media hoopten met hun nieuwe schrijfstijl herkenning op te roepen bij lezers (Smulders, s.d.). Vanaf 1966 hebben ook de journalistieke opleidingen zich enorm ontwikkeld. Zij pasten zich eveneens aan de ontwikkelingen van dat moment aan, door het perspectief waaruit het nieuws werd gebracht te veranderen. De studenten leerden tijdens het schrijven van artikelen te denken vanuit wat de burger wilde zien (RMO, 2003, p.27). Burgers werden in de media steeds vaker als bron gebruikt en in beeld gebracht. De eerste golf van *new journalism* kwam alleen in tijdschriften tot uiting. Kranten en weekbladen vonden dit nog te subjectief. Er waren wel journalisten die dergelijke perspectiefwisselingen gebruikten in hun stukken, maar die stukken werden cursief gemaakt om ze duidelijk te onderscheiden van het 'echte' nieuws (Wijffjes, 2004, p. 348). Pas vanaf 1980 verdubbelt het aandeel van personagetekst en tekstinterferentie in krantenartikelen ten opzichte van vertellerstekst (Vis, 2011, in: Pietersma, 2013, p. 17-18). Ook is er een toename geweest van het gebruik van straatinterviews en persoonlijke verhalen in nieuwsberichten (Piers, 2009, p.70).

De krant werd informeler, en presenteerde zich niet meer als een autoriteit. Burgers en instanties werden gelijkwaardiger aan elkaar.

Na de jaren zestig bleef de journalistiek zich wel ontwikkelen, maar een grote verandering bleef uit. Het aantal dagbladen halveerde in de periode van 1960 tot 1975. In de jaren negentig gebeurde er weer iets opvallends. Grote dagbladen begonnen toen weer op grote schaal hun dagbladen te verspreiden. Ook de inhoud van hun product pasten ze aan. Dit deden ze om steeds meer lezers naar zich toe te trekken (RMO, 2003, p. 77). Kleinere kranten konden deze aantallen niet bijhouden en fuseerden met grotere concerns, wat ervoor zorgde dat in 2001 negentig procent van de dagbladenmarkt in handen was van drie uitgevers (PCM, de Telegraaf en Wegener). Eind jaren negentig maakte de ICT een opmars. Nieuws verscheen in grote mate op het internet, waardoor de papieren krant minder lezers kreeg (RMO, 2003, p.23). Doordat de krantenmarkt kromp waren de kranten gedwongen te concurreren. De krant moest daarom opnieuw aantrekkelijker gemaakt worden om de winst te behouden. Dit deden kranten door de lay-out en ook de inhoud opnieuw levendiger te maken (RMO, p.32).

Deze vernieuwingen moesten uiteraard ook aansluiten bij de voorkeuren van lezers. Zij waren toe aan vernieuwing. Hoewel lezers van dagbladen gewend waren aan de stijl waarin nieuws werd gebracht, waren zij ook toe aan nieuwe manieren waarop zij nieuws konden gebruiken. Er moest een goed verhaal verteld worden vanuit een insiderpositie (Costera Meijer, 2010a, in Costera Meijer 2010, p.228). De journalist moet het nieuws niet alleen beschouwen en beschrijven, maar ook zelf ervaren hebben of iemand aan het woord laten die het nieuws heeft ervaren. Lezers van een krant geven de voorkeur aan factoren als spanning, herkenning en meerdere perspectieven in een verhaal. Dit sluit aan op de eerdere veranderingen die we in dit hoofdstuk hebben gezien. Kranten zijn zodoende bezig geweest met het creëren van nieuwe schrijfvormen, aangepast aan de wens van de lezer. Deze schrijfvormen sluiten aan bij een representatieve en participatieve vorm van journalistiek: de burger wordt gerepresenteerd en doet mee in een nieuwsbericht. Op die manier wordt nieuwsgebruik voor een grote groep mensen weer een kwaliteitservaring (Costera Meijer, 2010, p.230). Lezers willen zich immers graag kunnen verliezen in het verhaal wat ze lezen (Green & Brock, 2000). Dit wordt transportatie genoemd. Dit fenomeen wordt opgedeeld in drie dimensies: voorstelling, aandacht en affectieve betrokkenheid. Voorstelling staat voor de mate waarin een lezer zich het verhaal levendig kan voorstellen. Aandacht gaat over hoe geconcentreerd de lezer het verhaal in zich opneemt en of hij of zij zich daarbij afsluit voor de rest van de wereld. Affectieve betrokkenheid heeft betrekking op het inlevingsvermogen: in

hoeverre kan een lezer zich inbeelden dat deze gebeurtenis hemzelf of haarzelf overkomt (Green & Brock, 2000)?

Gebeurtenissen kunnen vanuit verschillende perspectieven worden verteld. Bal (1980) heeft drie perspectieven op een rij gezet dit in dit onderzoek nader bekeken zullen worden. Er is vertellerstekst, personagetekst en de mengvorm tekstinterferentie.

Bij vertellerstekst is er sprake van een alwetende verteller, die vanuit zijn oogpunt bepaalde gebeurtenissen en ook gedachten kan omschrijven. Een voorbeeld hiervan is: 'Eline meende dat ze zich goed vermaakte'. De vertellerstekst staat altijd in de derde persoon en in de onvoltooid verleden tijd (Bal, 1980, p. 18).

Personagetekst bestaat altijd gedeeltelijk uit vertellerstekst, en gedeeltelijk uit persoonstekst (wat iemand letterlijk zegt/denkt). Een voorbeeld hiervan is: 'Eline zei: "Dit is nu echt te gek".'. Het deel 'Eline zei' is hier de vertellerstekst. De dubbele aanhalingstekens geven aan dat 'Dit is nu echt te gek' in de persoonstekst staat. Personagetekst staat altijd in de eerste persoon en in de onvoltooid tegenwoordige tijd (Bal, 1980, p. 20).

Tekstinterferentie is een mengvorm van vertellerstekst en personagetekst. Een voorbeeld hiervan is: 'Eline ging zitten. Dit was nu echt te gek'. Het zinnetje 'Dit was nu echt te gek' staat niet duidelijk in de eerste of in de derde persoon. Vindt de schrijver het gek dat Eline gaat zitten? Gaat Eline zitten omdat ze iets 'echt te gek' vindt? Tekstinterferentie is altijd aan te wijzen. Wanneer er kenmerken van personagetekst in vertellerstekst voorkomen, is er sprake van tekstinterferentie. Er is onder andere sprake van *deixis*, een woord dat suggereert dat er wordt geschreven vanuit het perspectief van een personage. Het aanwijzende voornaamwoord 'dit' is een kenmerk van personagetekst. Ook het bijwoord 'nu' valt in de categorie *deixis*. 'Echt te gek' hoort in het *particulier lexicaal register*. 'Echt te gek' is namelijk geen schrijftaal, maar meer spreektaal (Bal, 1980, p. 20). In personagetekst hoeft een zin ook niet per se syntactisch correct te zijn, maar in vertellerstekst wel. Wanneer er een syntactisch incorrecte zin in vertellerstekst staat ('echt te gek'), wijst dit vaak op tekstinterferentie. Bij tekstinterferentie is het niet helemaal duidelijk aan wie een stuk tekst toegeschreven kan worden. Het zou kunnen zijn dat een eerder genoemd persoon in het verhaal dit denkt, maar het zou ook kunnen dat dit de gedachten zijn van de schrijver (of in de context van dit onderzoek: de journalist).

Door de toename van het gebruik van personagetekst en tekstinterferentie wordt de subjectiviteit toegeschreven aan de bron (Pietersma, 2013, p. 18). Er wordt namelijk een derde persoon aangehaald die in het krantenartikel via een citaat of parafrase zijn of haar mening verkondigt. De

journalist kan zich achter deze bron verschuilen, mocht de informatie in het krantenartikel als subjectief worden gezien. De journalist heeft inmiddels een derde persoon aangehaald, en het is niet de visie van de journalist die wordt gerepresenteerd. In hedendaagse kranten wordt er volop gebruik gemaakt van directe citaten (Piers, 2009, p. 70). Door het gebruik van citaten wordt er betrouwbaarheid gecreëerd, omdat de journalist nu de verantwoordelijkheid van de uiting bij de bron neerlegt (Sanders & Redeker, p.86). Wanneer een journalist een derde persoon aanhaalt om het verhaal licht te dramatiseren wordt dit door lezers als objectieve en aannemelijke informatie gezien (Sanders & Redeker, p.86). Tevens wordt er bij het gebruik van een externe bron nabijheid gecreëerd, omdat lezers hierbij het idee krijgen dat de journalist ook met de betreffende persoon heeft gesproken (Sanders, 2009, p.14). Hierbij komt de journalist de lezer tegemoet en wordt de afstand tussen hen kleiner (Piers, 2009, p. 71). Door het gebruik van citaten wordt een tekst niet per se aantrekkelijker, maar wel correcter en relevanter. Dit hangt wel af van het onderwerp van de tekst, en is afhankelijk van onder andere leeftijd (Houben, 2001, p. 24). Jongeren vinden citaten soms zelfs bijdragen aan de begrijpelijkheid van een krantenartikel. Wanneer een krantenartikel bijvoorbeeld over een ongeluk gaat waarbij geen dader aan te wijzen is, vinden ouderen dat citaten een positieve invloed hebben op de aantrekkelijkheid van het krantenartikel. Jongeren vinden dit niet per se een toevoeging hebben (Houben, 2001, p.24). Zowel ouderen als jongeren kiezen bij het gebruik van citaten vaak voor de andere partij dan lezers die hetzelfde krantenartikel zonder citaten hebben gelezen. Citaten kunnen in het voordeel van de geciteerde persoon werken (Houben, 2001, p.24).

In dit onderzoek wordt bekeken hoe de eerder genoemde ontwikkelingen op het gebied van perspectieven worden beoordeeld door lezers. Met de jaren zijn de voorkeuren voor lezers veranderd, maar hebben de kranten zich hier ook goed op aangepast? In dit onderzoek wordt de waardering van de tekst meegenomen, evenals het vermogen om zich te kunnen verliezen in het verhaal van de voorgelegde teksten. In dit onderzoek wordt het antwoord gevonden op de vraag: *Wat voor invloed heeft het vertelperspectief op waardering en transportatie van een krantenartikel, en speelt leeftijd hierin ook een rol?* Er wordt gekeken naar de beoordeling van zowel vertellerstekst, personagetekst en tekstinterferentie. In dit onderzoek zal gekeken worden of jongeren en ouderen deze perspectieven anders beoordelen. Ouderen hebben het proces waarin het vertelperspectief in kranten werd verschoven meegemaakt. Hierdoor beoordelen zij de perspectieven misschien anders dan jongeren.

3. Methode

3.1 Opzet

Het onderzoek had een 3x2 ontwerp. De eerste onafhankelijke variabele was perspectief en bestond uit vertellerstekst, personagetekst en tekstinterferentie. De tweede onafhankelijke variabele was leeftijd en bestond uit de groep jongeren (18-35 jaar) en ouderen (36-65 jaar). Daarnaast waren nog de controlevariabelen volgorde en onderwerp toegevoegd, om te kijken of zij invloed hadden op de scores die proefpersonen gaven. Het onderzoek had een binnen-proefpersoon ontwerp, omdat de proefpersonen van beide onderwerpen een tekst lezen.

3.2 Materiaal

Het materiaal voor dit onderzoek bestond uit twee nieuwsberichten en een bijbehorende vragenlijst. Er was voor twee onderwerpen gekozen in plaats van één om mono-operationalisatie te voorkomen. De scores die de proefpersonen gaven waren dan niet afhankelijk van het onderwerp van de tekst. De teksten waren beide gebaseerd op een bestaand nieuwsbericht, waar een hoofdpersoon persoonlijk bij betrokken is. Deze nieuwsberichten moesten geschikt zijn om te gebruiken voor tekstinterferentie, omdat tekstinterferentie niet op elke soort tekst even makkelijk toe te passen is. Het ene krantenartikel betrof een brand waar Peter Oversteegens veel last van heeft ondervonden. Het andere artikel had betrekking op hufterigheid in het verkeer, waar agent Piet Kats veel last van heeft ondervonden op weg naar een ongeluk. De tekst over de brand was gebaseerd op een artikel uit De Gelderlander, maar heeft ook in meerdere regionale en landelijke kranten gestaan. De tekst over het ongeluk heeft ook in meerdere kranten gestaan, en is op tv benoemd bij het programma RTL Late Night.

De twee nieuwsberichten hadden elk drie versies: vertellerstekst, personagetekst en tekstinterferentie. In tabel 1 is drie keer hetzelfde fragment uit de tekst over het ongeluk te zien in een ander vertelperspectief.

Tabel 1: Fragmenten uit de tekst over het ongeluk, per vertelperspectief

Vertellerstekst	Personagetekst	Tekstinterferentie
<p>Toen Kats terugreed met de ouders stond het verkeer helemaal vast. <u>Kats liet de sirene uit, omdat die alleen maar meer onrust veroorzaakt.</u> De vader van het slachtoffer zat achter het stuur en volgde Kats met zijn eigen auto over de vluchtstrook. <u>Ze kregen kwade blikken, getoeter en gescheld over zich heen van de weggebruikers. Er was zelfs een man die naar Kats riep of hij naar zijn koffie toe moest. Toen heeft hij alsnog zijn sirene aangedaan om de commentaren niet te horen.</u></p>	<p>Toen Kats terugreed met de ouders stond het verkeer helemaal vast. <u>“Toch zet ik de sirene dan niet gelijk aan, omdat die alleen maar meer onrust veroorzaakt,” zegt Kats.</u> De vader van het slachtoffer zat achter het stuur en volgde Kats met zijn eigen auto over de vluchtstrook. Kats vertelt: <u>“We kregen kwade blikken, getoeter en gescheld over ons heen. Er was zelfs een man die riep of ik naar mijn koffie toe moest. De sirene heb ik alsnog aangedaan om de commentaren niet te horen.”</u></p>	<p>Toen Kats terugreed met de ouders stond het verkeer helemaal vast. <u>De sirene niet aan. Daar wordt het alleen maar onrustiger van.</u> De vader van het slachtoffer zat achter het stuur en volgde Kats met zijn eigen auto over de vluchtstrook. <u>Kwade blikken. Getoeter en gescheld. Of mijn koffie klaarstaat of zo. Toch de sirene maar aan. Om de commentaren maar niet te hoeven horen.</u></p>

De manipulaties zijn in tabel 1 gemarkeerd met een onderstreping. Er is geprobeerd de artikelen zo gelijkwaardig mogelijk aan elkaar te maken, zodat de proefpersonen de teksten puur op basis van perspectief anders zouden beoordelen. In het originele artikel over het ongeluk stond al veel personagetekst. De stukjes tekst die personagetekst bevatten, werden vervolgens omgezet in vertellerstekst dan wel tekstinterferentie. Op die manier werden dezelfde delen in de tekst gemanipuleerd in alle drie de versies van het krantenartikel en bleef de opbouw van het krantenartikel hetzelfde (zie tabel 1). In de tekst over de brand stond al veel tekstinterferentie. De stukjes tekst die tekstinterferentie bevatten werden omgezet in personagetekst dan wel vertellerstekst. De teksten van beide onderwerpen hebben vier alinea's. De tekst over de brand had telkens ongeveer tweehonderd woorden, de tekst over het ongeluk driehonderd woorden. De volledige versies van beide teksten zijn te vinden in bijlage 1.

3.3 Instrumentatie

De respondenten dienden in de vragenlijst 28 stellingen over de tekst op een zeven-punts Likertschaal te beantwoorden. Hierbij stond de laagste waarde voor 'Helemaal mee oneens' en de hoogste waarde voor 'Helemaal mee eens'. Na het invullen van de stellingen over de tekst werd gevraagd een cijfer te geven voor het nieuwsbericht, op een schaal van 1 tot 10.

De stellingen in de vragenlijst waren opgebouwd uit de constructen tekstwaardering (zie (1)) en transportatie (zie (2)). Hierbij bestond tekstwaardering uit de deelconstructen aantrekkelijkheid (zie (1a)), betrouwbaarheid (zie (1b)), afstand (tussen schrijver en lezer) (zie (1c)), en informatie (zie (1d)).

(1) a. Het krantenartikel is levendig.

Het krantenartikel is saai.

Het krantenartikel is afwisselend.

Het artikel is langdradig.

b. Het krantenartikel geeft de werkelijkheid gekleurd weer.

Het krantenartikel is objectief.

Het krantenartikel is ongeloofwaardig.

Het krantenartikel is aannemelijk.

c. Het krantenartikel geeft mij voldoende informatie.

Het krantenartikel is relevant.

Het krantenartikel bevat overbodige informatie.

Het krantenartikel is nieuwswaardig.

d. Het krantenartikel is geschreven in een persoonlijke stijl.

Het krantenartikel komt zakelijk over.

Het krantenartikel komt afstandelijk over.

Het krantenartikel is toegankelijk.

Transportatie bestond uit de deelconstructen voorstelling (zie (2a)), aandacht (zie (2b)) en affectieve betrokkenheid (zie (2c)).

(2) a. Tijdens het lezen stelde ik mij het verhaal voor in mijn hoofd.

Ik kan me weinig voorstellen bij het krantenartikel.

Tijdens het lezen was het alsof ik bij de gebeurtenissen aanwezig was.

Tijdens het lezen voelde ik me buiten de gebeurtenis staan.

b. Het krantenartikel had mijn volledige aandacht.

Tijdens het lezen was ik volledig geconcentreerd op het krantenartikel.

Tijdens het lezen was ik mij bewust van de omgeving om mij heen.

Ik kon mijn aandacht niet bij het krantenartikel houden.

c. Het krantenartikel heeft mij geraakt.

Het krantenartikel heeft geen gevoelens bij mij losgemaakt.

Tijdens het lezen voelde het alsof de gebeurtenissen uit het krantenartikel mijzelf waren overkomen.

Ik kon me niet inleven in de gebeurtenissen uit het krantenartikel.

Deze in totaal zeven deelconstructen bestonden elk uit vier stellingen. Van deze vier stellingen waren er steeds twee negatief geformuleerd, om er zeker van te zijn dat proefpersonen de vragenlijst niet 'lui' zouden invullen. Deze stellingen zijn bij de verwerking van de gegevens omgepoold.

Om volgorde-effecten te voorkomen was bij de helft van de vragenlijsten de tekst over de brand het eerste artikel en de tekst over het ongeluk het tweede artikel. Bij de andere helft van de vragenlijsten was dit andersom. De volledige vragenlijst is te vinden in bijlage 2.

3.4 Respondenten

Voor dit onderzoek waren in totaal 216 proefpersonen gevraagd, verdeeld over zes onderzoekers. Elke onderzoeker nam 36 respondenten voor haar rekening. De verdeling van deze respondenten was als volgt: 50.5 procent was jong (18-35 jaar), 49.5 procent oud (36-65 jaar). Van de respondenten was 32.9 procent man en 67.1 procent vrouw. Zij waren gelijk verdeeld over de drie perspectieven. Effecten tussen jongeren en ouderen konden hierdoor duidelijk bekeken worden, evenals verschil in geslacht. De respondenten waren niet allemaal dagelijkse krantenlezers. Met 47.2 procent dagelijkse krantenlezers zijn de dagelijkse en niet dagelijkse krantenlezers ook gelijk verdeeld. De respondenten zaten allemaal in het netwerk van de onderzoekers. Zowel vrienden, familie, collega's en buurtbewoners van de onderzoekers zijn gevraagd of ze mee wilden werken aan het onderzoek.

3.5 Procedure

De respondenten vulden de vragenlijst onder andere op het werk, bij iemand thuis en op een vereniging in. Zij werden gevraagd mee te komen naar een rustige ruimte (als die er nog niet was). Daar vulden de proefpersonen de vragenlijst in. De vragenlijst begon met een korte uitleg over het onderzoek en een instructie voor het invullen van de vragenlijst. Vervolgens moesten de proefpersonen het eerste krantenartikel lezen, gevolgd door de vraag hoe goed de ze het bericht hadden gelezen. Daarna volgden de 28 stellingen over de tekst, en werd er gevraagd een algemeen cijfer te geven voor de eerste tekst. Daarna moesten de proefpersonen het tweede krantenartikel lezen, en herhaalde de vragenlijst zich zoals na het eerste krantenartikel. Ten slotte vulden zij hun persoonlijke gegevens in, en hun voorkeuren wat betreft het lezen van een nieuwsbericht. De respondenten kregen geen uitgebreide instructie, aangezien op het voorblad al een uitgebreide instructie beschreven stond. Het doel van het onderzoek is van tevoren niet aangekondigd.

3.6 Toetsing

Als eerst waren de stellingen die negatief zijn geformuleerd, omgepoold. Daarna werd er gekeken naar de samenhang binnen de deelconstructen. Op het deelconstruct betrouwbaarheid na ($\alpha = 0.42$) had tekstwaardering een goede samenhang (aantrekkelijkheid $\alpha = 0.76$, informatiewaarde $\alpha = 0.81$, afstand $\alpha = 0.7$). Transportatie had een goede samenhang (voorstelling $\alpha = 0.73$, aandacht $\alpha = 0.75$, affectieve betrokkenheid $\alpha = 0.72$).

Betrouwbaarheid had een lage samenhang van $\alpha = 0.28$. Daarom was er voor dit construct een factoranalyse uitgevoerd, die in tabel 2 te vinden is.

Tabel 2: Uitkomst factoranalyse deelconstruct betrouwbaarheid

Stelling	Component 1	Component 2
Deze tekst is aannemelijk	0.810	-
Deze tekst is ongeloofwaardig*	0.809	-
Deze tekst is objectief	-	0.885
Deze tekst geeft de werkelijkheid gekleurd weer*	-	0.592

*= omgepoold

Op grond van deze factoranalyse werden de stellingen ‘deze tekst is aannemelijk’ en ‘deze tekst is ongeloofwaardig’ bij elkaar genomen. Dit werd het deelconstruct ‘geloofwaardigheid’ genoemd. De betrouwbaarheid van dit deelconstruct was $\alpha = 0.59$. De stellingen ‘deze tekst is objectief’ en ‘deze tekst geeft de werkelijkheid gekleurd weer’ hadden samen een betrouwbaarheid van $\alpha = 0.28$. Deze worden daarom in de resultaten niet meegenomen.

Er werd vervolgens voor elk deelconstruct een herhaalde meting (one-way repeated measures ANOVA) uitgevoerd om significante effecten aan te tonen. Ook het rapportcijfer dat de respondenten voor elke tekst gaven was door middel van een herhaalde meting bekeken. De binnen-proefpersonen variabelen, de gemiddelde scores per deelconstruct, werden bekeken in verband met de tussen-proefpersonen variabelen perspectief, leeftijd en volgorde. Wanneer er een significant effect was gevonden ($p < .05$), was ook de effectgrootte hiervan genoteerd (η -waarde). Volgorde-effecten werden in de resultaten niet meegenomen, omdat deze variabele niet bijdroeg aan het antwoord op de onderzoeksvraag. Er werden hoofdeffecten van perspectief gevonden op rapportcijfer en de deelconstructen aantrekkelijkheid, informatiewaarde en afstand. Ook werden er interactie-effecten gevonden van perspectief en leeftijd op rapportcijfer en de deelconstructen informatiewaarde en aandacht.

4. Resultaten

De gemiddelde scores op elk deelconstruct tussen jongeren en ouderen voor elk perspectief zijn te vinden in tabel 3 en 4.

Tabel 3: Gemiddelde score (standaarddeviatie) voor rapportcijfer en de deelconstructen aantrekkelijkheid, geloofwaardigheid, objectiviteit, informatiewaarde en afstand.

	Personagetekst		Tekstinterferentie		Vertellerstekst	
	Jong	Oud	Jong	Oud	Jong	Oud
Rapportcijfer	6.34 (.18)	6.76 (.17)	5.96 (.17)	6.44 (.17)	5.73 (.17)	6.48 (.18)
Aantrekkelijkheid	4.43 (.15)	4.66 (.15)	4.23 (.14)	4.45 (.14)	3.87 (.14)	4.25 (.145)
Geloofwaardigheid	5.19 (.14)	5.45 (.14)	4.94 (.14)	5.22 (.14)	5.14 (.14)	5.39 (.14)
Informatiewaarde	4.45 (.16)	4.81 (.15)	3.81 (.15)	4.86 (.15)	4.06 (.15)	4.57 (.16)
Afstand	5.15 (.14)	5.25 (.14)	5.09 (.14)	5.27 (.14)	4.78 (.13)	4.85 (.14)

Er is allereerst een hoofdeffect van perspectief op hoogte van rapportcijfer van de tekst ($F(2,194)=3.739, p=.026, \eta=.037$). Daarnaast is er een interactie-effect gevonden van perspectief en leeftijd op hoogte van rapportcijfer van de tekst ($F(3,194)=5.343, p=.001, \eta=.076$). Afhankelijk van de leeftijdsgroep worden er andere cijfers gegeven voor de verschillende perspectieven. Jongeren geven het laagste cijfer aan vertellersperspectief, terwijl ouderen het laagste cijfer juist aan tekstinterferentie geven. Beide groepen geven wel het hoogste cijfer aan personagetekst.

Er is ook een hoofdeffect gevonden van perspectief op aantrekkelijkheid van de tekst ($F(2,207)=5.178, p=.004, \eta=.052$). De post hoc analyse laat zien dat het verschil tussen de personagetekst en de vertellerstekst zit ($p=.003$). De proefpersonen vinden de personagetekst het aantrekkelijkst en de vertellerstekst het minst aantrekkelijk.

Voor het deelconstruct informatie zijn er twee effecten gevonden. Ten eerste is er een hoofdeffect van perspectief ($F(2,204)=3.531, p=0.31, \eta=.033$) op informatiewaarde. Daarnaast is er een interactie-effect gevonden van leeftijd en perspectief op informatiewaarde ($F(3,207)=8.076, p<.01, \eta=.105$). Afhankelijk van de leeftijdsgroep worden er dus andere scores gegeven voor de informatiewaarde van een vertelperspectief. Jongeren vinden de personagetekst de hoogste informatiewaarde hebben, en tekstinterferentie de laagste informatiewaarde. Ouderen vinden ook de personagetekst het meest informatief, maar zij vinden de vertellerstekst het minst informatief.

We vinden ook een hoofdeffect van perspectief op het deelconstruct afstand ($F(2,207)=5.122, p=.007, \eta=.047$). De post hoc analyse laat zien dat het verschil tussen de personagetekst en de vertellerstekst zit ($p=.017$). Bij de personagetekst voelen beide leeftijdsgroepen een kleine afstand tussen schrijver en lezer, en bij vertellerstekst voelen ze een grote afstand.

Tabel 4: Gemiddelde score (standaarddeviatie) voor voorstelling, aandacht en affectieve betrokkenheid

	Personagetekst		Tekstinterferentie		Vertellerstekst	
	Jong	Oud	Jong	Oud	Jong	Oud
Voorstelling	4.38 (.14)	4.34 (.14)	4.17 (.14)	4.28 (.14)	4.04 (.14)	4.28 (.14)
Aandacht	4.17 (.15)	4.90 (.15)	4.16 (.15)	4.69 (.15)	4.27 (.15)	4.45 (.15)
Affectieve betrokkenheid	4.04 (.14)	4.15 (.14)	3.67 (.14)	4.05 (.14)	3.70 (.13)	3.86 (.14)

We zien ten slotte in tabel 4 een interactie-effect van leeftijd en perspectief op het de aandacht vast kunnen houden bij de tekst ($F(3,207)=9.961, p=.001, \eta=.085$). Ouderen houden hun aandacht het best vast bij personagetekst, daarna tekstinterferentie en daarna vertellerstekst. Jongeren houden hun aandacht het best vast bij vertellerstekst, daarna personagetekst en daarna tekstinterferentie.

5. Conclusie

In dit onderzoek is gekeken wat het effect is van verschillende vertelperspectieven op zowel waardering en transportatie van een nieuwsbericht. Hierbij is ook gekeken naar de rol van leeftijd. Personagetekst kreeg het hoogste cijfer van zowel jongeren als ouderen. Jongeren geven echter het laagste cijfer aan het vertellersperspectief, waar ouderen het laagste cijfer aan tekstinterferentie toekennen. Personagetekst heeft een positieve invloed op het gebied van tekstwaardering. Zowel jongeren en ouderen vinden de personagetekst het meest aantrekkelijk en voelen zich het meest betrokken bij personagetekst. Ze vinden beide de vertellerstekst het minst aantrekkelijk en voelen daarbij ook een grote afstand tussen schrijver en henzelf. Leeftijd speelde bij het deelconstruct aantrekkelijkheid geen rol, in tegenstelling tot wat Houben (2001) in haar onderzoek heeft ondervonden. Dit valt te verklaren door het feit dat Houben (2001) ook naar effecten heeft gekeken van het onderwerp van de tekst. Die zijn in dit onderzoek wel bekeken, maar niet meegenomen in de resultaten. De verschillen tussen jongeren en ouderen in dit onderzoek bevinden zich in de informatiewaarde die de tekst heeft. We zien dat de jongeren personagetekst het meest informatief vinden, en tekstinterferentie het minst informatief. De ouderen vinden ook de personagetekst het meest informatief, maar beoordelen juist de vertellerstekst als minst informatief. De positieve houding ten opzichte van personagetekst sluit aan bij wat we eerder in hoofdstuk 2 al zagen, namelijk dat er een goed verhaal verteld moet worden vanuit een insiderpositie (Costera Meijer, 2010a, in Costera Meijer 2010, p.228). Bij transportatie is er alleen een effect gevonden van leeftijd en perspectief op het deelconstruct aandacht. Waar jongeren hun aandacht het best vasthouden bij vertellersperspectief (gevolgd door personagetekst en tekstinterferentie), houden ouderen hun aandacht het best vast bij personagetekst (gevolgd door tekstinterferentie en vertellerstekst). In hoofdstuk 2 kwam al aan bod dat bij het gebruik van een externe bron nabijheid wordt gecreëerd. In het geval van jongeren spreekt dit onderzoek het onderzoek van Sanders (2009) tegen. In het geval van de ouderen sluit dit onderzoek zich bij Sanders (2009) aan. Dit valt te verklaren door het feit dat Sanders (2009) geen verschillende leeftijdsgroepen meenam.

Er kan geconcludeerd worden dat personagetekst over het algemeen een positieve invloed heeft op tekstwaardering. Leeftijd speelt hierin geen rol. Het gebruik van verschillende perspectieven heeft geen invloed op de transportatie van de tekst, behalve op het deelconstruct aandacht. Ouderen houden hun aandacht het best vast bij personagetekst, terwijl jongeren hun aandacht het best vast houden bij vertellerstekst.

6. Discussie

6.1 Kanttekeningen

Er zijn enkele beperkingen te noemen betreffende dit onderzoek. Op sommige constructen kwamen volgorde-effecten en interactie-effecten van volgorde met perspectief en leeftijd voor, wat betekent dat de onderwerpen niet volledig gelijkwaardig aan elkaar waren. Het was in de praktijk dan ook erg lastig om de onderwerpen gelijkwaardig aan elkaar te maken. Op het eerste gezicht leken de onderwerpen gelijkwaardig aan elkaar, omdat ze allebei een hoofdpersoon bevatten die iets vervelends hebben meegemaakt. Toch is er een verschil. Bij het bericht over de brand is er geen dader aan te wijzen, en is de hoofdpersoon vooral slachtoffer. Bij het bericht over het ongeluk zijn er twee kanten van het verhaal. Aan de ene kant is er Piet Kats, die onterecht belaagd wordt door verkeersdeelnemers wanneer hij familie van een slachtoffer naar een ongeluk begeleidt. Aan de andere kant staan de verkeersdeelnemers, die niet weten wat er aan de hand is en onterechte conclusies gaan trekken.

Verder bleek vooral het begrip tekstinterferentie lastig toe te passen in de praktijk. Er zijn door elke onderzoeker in de groep pogingen gedaan tot het in één keer schrijven van een goede tekst, maar dit bleek lastig. Tijdens het centraal bespreken van de teksten was er vaak discussie over wat nou wel en wat nou niet bij het begrip tekstinterferentie hoorde. Ook is het een idee om voortaan geen bestaande nieuwsberichten als uitgangspunt te nemen voor het materiaal. Veel mensen hadden namelijk al over de onderwerpen die ze voorgelegd kregen gelezen, en hadden daardoor waarschijnlijk al een mening over het onderwerp. Dit zou hun toegekende score beïnvloed kunnen hebben. Hoewel de deelconstructen voor transportatie wel gebaseerd waren op literatuur, zijn hier bijna geen effecten bij gevonden.

6.2 Aanbevelingen

Aan de hand van dit onderzoek is gebleken dat personagetekst over het algemeen het best wordt beoordeeld op verschillende dimensies. Journalisten zouden er goed aan doen om dit perspectief vooral ook te blijven gebruiken. Tekstinterferentie kunnen ze het best zo veel mogelijk weglaten. Deze komt bij geen van de dimensies het best uit de test.

7. Literatuur

- Costera Meijer, I. (2010). Waardevolle journalistiek. Op zoek naar kwaliteit vanuit het gezichtspunt van de gebruiker. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 38(3), 223-231.
- Bal, M. (1980). De theorie van vertellen en verhalen. Inleiding in de narratologie. Tweede druk. Muiderberg: Cuitinho. Universiteit Utrecht (Interne publicatie).
- Green, M. C., & Brock, T. C. (2000). The role of transportation in the persuasiveness of public narratives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 701-721.
- Houben, J. (2001). *Lezerreacties op parafrases en citaten in nieuwsberichten. Een experimenteel onderzoek naar de effecten van aanhalingstekens op de waardering en interpretatie van krantenartikelen*. Ongepubliceerde BA thesis. Universiteit Tilburg.
- Piers, C. (2009). *Betrokkenheid in Journalistieke Teksten: Een vergelijking tussen artikelen van toen en nu*. Ongepubliceerde MA Thesis. Vrije Universiteit Amsterdam.
- Pietersma, B. (2013). *Hoe de journalist en de burger elkaar ontmoeten. Over de esthetisering van de journalistiek vanaf 1948 tot heden*. Ongepubliceerde BA thesis. Universiteit Utrecht.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2003). *Medialogica. Over het krachtenveld tussen burgers, media en politiek*. Den Haag.
- Sanders, J., & Redeker, G. (1993). Linguistic perspective in short news stories. *Poetics*, 22, 69-87.
- Sanders, J. (2009). De verdeling van verantwoordelijkheid tussen journalist en nieuwsbron. *Tijdschrift voor taalbeheersing*, 31(1), 1-17.
- Smulders, W. (2013). *Inleiding Literaire journalistiek op het snijvlak van letterkunde en taalbeheersing*. Interne publicatie voor het alumniblad Nederlands.
- Wijfjes, H. (2004). Kritisch op zoek naar het wezenlijke. In *Journalistiek in Nederland, 1850-2000: Beroep, cultuur en organisatie* (pp. 347-352). Amsterdam: Boom.
- Wijnberg, R. (2013, 10 april). *De Groene Amsterdammer*. Verkregen op 5 september, 2013, van <http://www.groene.nl/2013/15/objectiviteit>

Bijlage 1

De drie versies van beide onderwerpen

Tekst over de brand

Vertellerstekst - Vele hulp ontroert eigenaar van evenementenbureau in Rheden	Tekstinterferentie - Vele hulp ontroert eigenaar van evenementenbureau in Rheden	Personagetekst - Vele hulp ontroert eigenaar van evenementenbureau in Rheden
<p>RHEDEN – Door een brand is het kantoor van Peter Oversteegen verloren gegaan. Zijn ogen vullen zich met tranen om alle hulp die hij krijgt. Zijn medewerkers, collegabedrijven, de brandweer, Natuurmonumenten en zelfs de Steegse biljartvereniging hebben hun diensten aangeboden.</p> <p>Peter Oversteegen, eigenaar van het gelijknamige evenementenbureau annex fietsen-, scooter- en stepsverhuur, was zaterdagavond met zijn vrouw Marjolein op een feest in Den Haag. Toen werd hij gebeld dat er brand was in het kantoor en de berging van de zaak. Hij is er onmiddellijk heengegaan, maar alle binnen gestalde elektrische fietsen, mountainbikes en 43 elektrische scooters bleken inmiddels verloren.</p> <p>Het kantoor in Rheden naast Bezoekerscentrum Veluwezoom gold ook als het plaatselijke VVV-kantoor. Dat zal tijdelijk anders geregeld moeten worden. Het bedrijf gaat in ieder geval door. Oversteegen liet weten dat het nieuwbouw moet worden op dezelfde plek, omdat hij de locatie aan de rand van het natuurgebied perfect vindt. Ook is hij erg tevreden met de samenwerking met de andere partners.</p> <p>De politie zegt geen forensisch onderzoek uit te voeren naar de oorzaak van de brand, omdat er van brandstichting geen sprake lijkt te zijn. Ze gaat ervan uit dat de brand een technische oorzaak heeft.</p>	<p>RHEDEN – <u>Om de brand, natuurlijk. Je verliest niet elke dag het hoofdkantoor van je bedrijf.</u> Peter Oversteegens ogen vullen zich met tranen om alle hulp die hij krijgt. Zijn medewerkers, collegabedrijven, de brandweer, Natuurmonumenten en zelfs de Steegse biljartvereniging hebben hun diensten aangeboden.</p> <p>Peter Oversteegen, eigenaar van het gelijknamige evenementenbureau annex fietsen-, scooter- en stepsverhuur, was zaterdagavond met zijn vrouw Marjolein op een feest in Den Haag. <u>De telefoon: brand! In het kantoor en de berging van de zaak! Vliegensvlug naar het oosten des lands. Te laat.</u> Alle binnen gestalde elektrische fietsen, mountainbikes en 43 elektrische scooters bleken inmiddels verloren.</p> <p>Het kantoor in Rheden naast Bezoekerscentrum Veluwezoom gold ook als het plaatselijke VVV-kantoor. Dat zal tijdelijk anders geregeld moeten worden. Het bedrijf gaat in ieder geval door. Oversteegen liet weten dat het nieuwbouw moet worden op dezelfde plek. <u>De locatie is natuurlijk perfect, zo aan de rand van het natuurgebied. En de samenwerking met de andere partners? Kan niet beter.</u></p> <p>De politie zegt geen forensisch onderzoek uit te voeren naar de oorzaak van de brand, omdat er van brandstichting geen sprake lijkt te zijn. Ze gaat ervan uit dat de brand een technische oorzaak heeft.</p>	<p>RHEDEN – Door een brand is het kantoor van Peter Oversteegen verloren gegaan. <u>“Ik ben heel blij met alle hulp die ik krijg,” zegt Peter Oversteegen en zijn ogen vullen zich met tranen.</u> Zijn medewerkers, collegabedrijven, de brandweer, Natuurmonumenten en zelfs de Steegse biljartvereniging hebben hun diensten aangeboden. Peter Oversteegen, eigenaar van het gelijknamige evenementenbureau annex fietsen-, scooter- en stepsverhuur, was zaterdagavond met zijn vrouw Marjolein op een feest in Den Haag. <u>“Ik werd gebeld dat er een brand was in het kantoor en de berging van de zaak. Ik ben er vliegensvlug heen gegaan,”</u> zegt hij, <u>“maar ik was te laat.”</u> Alle binnen gestalde elektrische fietsen, mountainbikes en 43 elektrische scooters bleken inmiddels verloren. Het kantoor in Rheden naast Bezoekerscentrum Veluwezoom gold ook als het plaatselijke VVV-kantoor. Dat zal tijdelijk anders geregeld moeten worden. Het bedrijf gaat in ieder geval door. <u>“Het moet nieuwbouw worden op dezelfde plek,” aldus Oversteegen. “Dit is de perfecte locatie, zo aan de rand van het natuurgebied. En de samenwerking met de andere partners kan niet beter.”</u> De politie zegt geen forensisch onderzoek uit te voeren naar de oorzaak van de brand, omdat er van brandstichting geen sprake lijkt te zijn. Ze gaat ervan uit dat de brand een technische oorzaak heeft.</p>

Tekst over het ongeluk

<p>Vertellerstekst - 'Wij zetten de sirene echt niet zomaar aan'</p> <p>WOERDEN - Motoragent Piet Kats (44) vindt dat de hufferigheid in het verkeer moet ophouden. Hij wenste dat meer dan ooit toen hij bij een verschrikkelijk ongeluk geroepen werd. Het is een van de ervaringen die hij wilde delen op zijn nieuwe blog, maar hij had geen idee dat het zo zou aanslaan. In een paar dagen tijd werd zijn stuk 320 duizend keer gelezen.</p> <p>Vrijdag 8 maart kwam een melding binnen vanuit de alarmcentrale over een ongeval dat had plaatsgevonden op de A2. Kats snelde zich op zijn motor naar het ongeluk. Ter plaatse zag hij dat het voor het jonge slachtoffer te laat was. Het lichaam was zo erg beklemd geraakt dat de jongen bij het losknippen zou overlijden. Kats kreeg de taak de ouders van het slachtoffer te halen, zodat ze afscheid konden nemen van hun zoon. Het was op dat moment al druk op de weg.</p> <p>Toen Kats terugreed met de ouders stond het verkeer helemaal vast. Kats liet de sirene uit, omdat die alleen maar meer onrust veroorzaakt. De vader van het slachtoffer zat achter het stuur en volgde Kats met zijn eigen auto over de vluchtstrook. Ze kregen kwade blikken, getoeter en gescheld over zich heen van de weggebruikers. Er was zelfs een man die naar Kats riep of hij naar zijn koffie toe moest. Toen heeft hij alsnog zijn sirene aangedaan om de commentaren niet te horen.</p> <p>De jongeman overleed direct toen hij werd losgemaakt. De ouders bleven achter na het ongeluk. Van de verbale agressie op de weg hadden ze niets gemerkt. Het valt Kats wel op dat de agressie in het verkeer toeneemt en dat mensen steeds mondiger worden. Volgens hem willen ze allemaal weten hoe het zit. De agressie die Kats die dag meemaakte heeft hem erg aangegrepen. Hij hoopt dan ook met zijn verhaal iets los te maken.</p> <p>Aantal woorden: 309</p>	<p>Tekstinterferentie - 'Wij zetten de sirene echt niet zomaar aan'</p> <p>WOERDEN - <u>Hier moet het ophouden. Kan het niet eens een keer afgelopen zijn met die hufferigheid in het verkeer?</u> Motoragent Piet Kats (44) wenste dat meer dan ooit toen hij bij een verschrikkelijk ongeluk geroepen werd. Het is een van de ervaringen die hij wilde delen op zijn nieuwe blog, maar hij had geen idee dat het zo zou aanslaan. In een paar dagen tijd werd zijn stuk 320 duizend keer gelezen.</p> <p>Vrijdag 8 maart. <u>Een melding van de alarmcentrale: ongeval op de A2. Als de wiedeweerga op de motor. Tevergeefs.</u> Ter plaatse zag Kats dat het voor het jonge slachtoffer te laat was. Het lichaam was zo erg beklemd geraakt dat de jongen bij het losknippen zou overlijden. <u>Aan mij de taak de ouders te halen, zodat ze afscheid kunnen nemen van hun zoon. Het is nu al druk op de weg.</u></p> <p>Toen Kats terugreed met de ouders stond het verkeer helemaal vast. <u>De sirene niet aan. Daar wordt het alleen maar onrustiger van.</u> De vader van het slachtoffer zat achter het stuur en volgde Kats met zijn eigen auto over de vluchtstrook. <u>Kwade blikken. Getoeter en gescheld. Of mijn koffie klaarstaat of zo. Toch de sirene maar aan. Om de commentaren maar niet te hoeven horen.</u></p> <p>De jongeman overleed direct toen hij werd losgemaakt. De ouders bleven achter na het ongeluk. <u>Het gescheld op de weg? Onopgemerkt.</u> Het valt Kats wel op dat de agressie in het verkeer toeneemt en dat mensen steeds mondiger worden. Volgens hem willen ze allemaal weten hoe het zit. De agressie die Kats die dag meemaakte heeft hem erg aangegrepen. Hij hoopt dan ook met zijn verhaal iets los te maken.</p> <p>Aantal woorden: 279</p>	<p>Personagetekst - 'Wij zetten de sirene echt niet zomaar aan'</p> <p>WOERDEN - <u>"De hufferigheid in het verkeer moet ophouden," vindt motoragent Piet Kats (44).</u> Hij wenste dat meer dan ooit toen hij bij een verschrikkelijk ongeluk geroepen werd. Het is een van de ervaringen die hij wilde delen op zijn nieuwe blog, maar hij had geen idee dat het zo zou aanslaan. In een paar dagen tijd werd zijn stuk 320 duizend keer gelezen.</p> <p>Vrijdag 8 maart kwam een melding binnen vanuit de alarmcentrale <u>"Een ongeval op de A2," vertelt Kats. "Ik sprong meteen op mijn motor."</u> Ter plaatse zag hij dat het voor het jonge slachtoffer te laat was. Het lichaam was zo erg beklemd geraakt dat de jongen bij het losknippen zou overlijden. Kats vertelt: <u>"Ik kreeg de taak de ouders te halen, zodat ze afscheid konden nemen van hun zoon. Het was op dat moment al druk op de weg."</u></p> <p>Toen Kats terugreed met de ouders stond het verkeer helemaal vast. <u>Toch zet ik de sirene dan niet gelijk aan, omdat die alleen maar meer onrust veroorzaakt," zegt Kats.</u> De vader van het slachtoffer zat achter het stuur en volgde Kats met zijn eigen auto over de vluchtstrook. Kats vertelt: <u>"We kregen kwade blikken, getoeter en gescheld over ons heen. Er was zelfs een man die riep of ik naar mijn koffie toe moest. De sirene heb ik alsnog aangedaan om de commentaren niet te horen."</u></p> <p>De jongeman overleed direct toen hij werd losgemaakt. De ouders bleven achter na het ongeluk. <u>"Van de verbale agressie op de weg hadden ze niets gemerkt," zegt Kats.</u> Het valt Kats wel op dat de agressie in het verkeer toeneemt en dat mensen steeds mondiger worden. Volgens hem willen ze allemaal weten hoe het zit. De agressie die Kats die dag meemaakte heeft hem erg aangegrepen. Hij hoopt dan ook met zijn verhaal iets los te maken. _</p> <p>Aantal woorden: 306</p>
--	--	---

Bijlage 2

De vragenlijst (zonder teksten)

Universiteit Utrecht

Onderzoek naar journalistieke berichtgeving

U werkt mee aan een onderzoek naar berichtgeving in journalistieke teksten.

Doel van het onderzoek

Door de jaren heen is er veel veranderd in de journalistieke berichtgeving. Niet alleen in de opmaak hebben er veranderingen plaatsgevonden, maar ook in de schrijfstijl.

Hoe wordt de schrijfstijl van journalisten eigenlijk geëvalueerd door lezers? Dat is de vraag die we in dit onderzoek willen beantwoorden.

Voor dit onderzoek vragen wij u twee krantenartikelen te lezen en te beoordelen. We geven daarna een aantal schaalvragen waarop u uw mening kunt aankruisen. Bij het beantwoorden van de vragen mag u de tekst erbij houden.

Bijvoorbeeld:

Deze tekst is boeiend.   Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

Wanneer u een antwoord wilt verbeteren, zet u een kruis door het foute antwoord en kleurt u het goede antwoord in.

Wij zijn geïnteresseerd in uw *persoonlijke* oordeel. Er zijn dus geen goede of foute antwoorden. Denk bij het invullen niet te lang na en ga bij twijfel uit van uw eerste indruk. Uw anonimiteit blijft gewaarborgd. Wij stellen uw medewerking zeer op prijs.

Jacqueline Booij

Shanna Dien

Lisa Mertens

Eva Reinartz

Andrea van Veenschoten

Roan Veninga

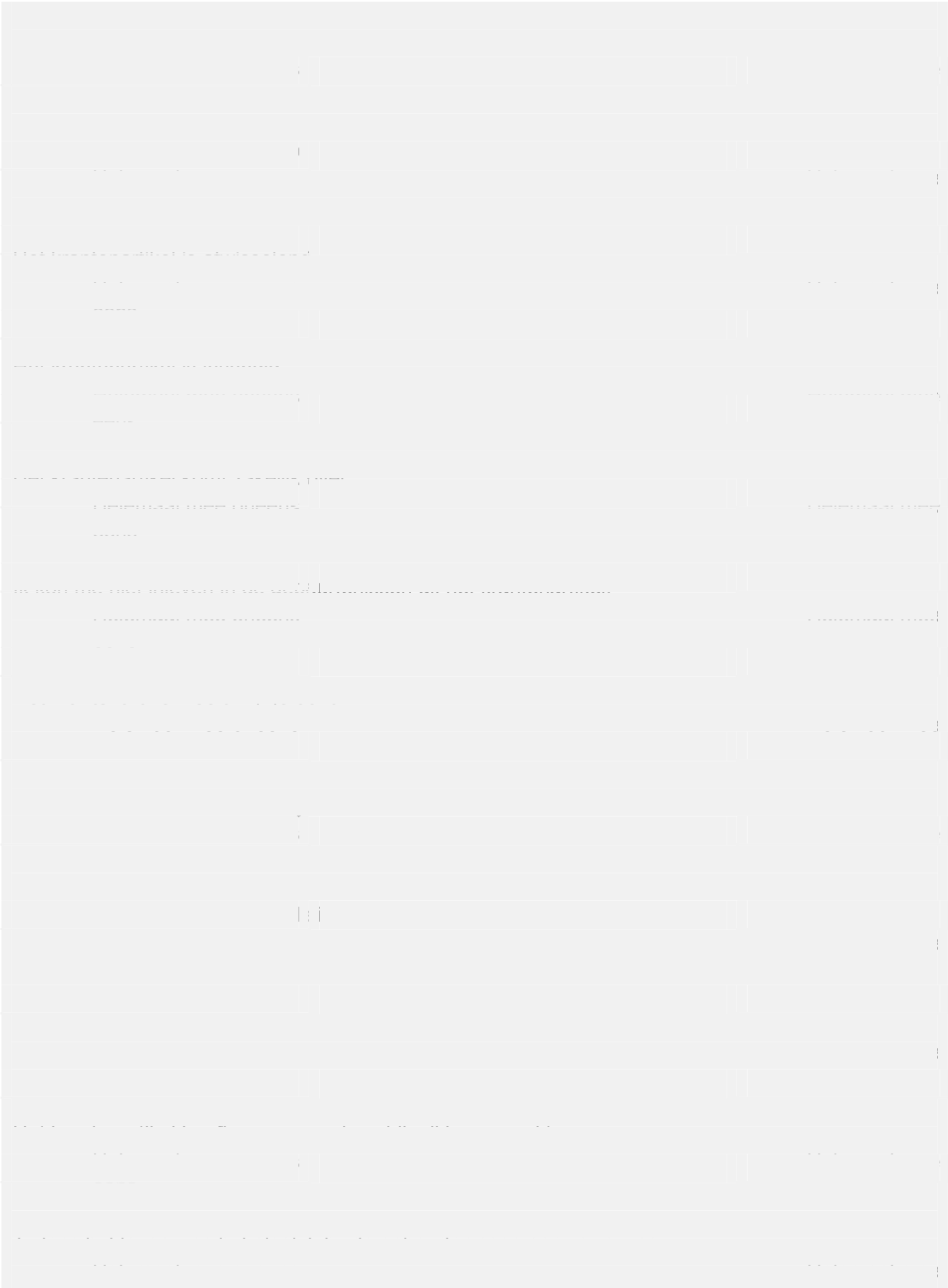
onder begeleiding van dr. J.N. den Ouden

Krantenartikel 1

Vragen bij krantenartikel 1

Ik heb het krantenartikel grondig gelezen. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is toegankelijk. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel geeft mij voldoende informatie. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen was ik volledig geconcentreerd op het krantenartikel. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is nieuwswaardig. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen stelde ik mij het verhaal voor in mijn hoofd. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel geeft de werkelijkheid gekleurd weer. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Ik kon mijn aandacht niet bij het krantenartikel houden. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is saai. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen was ik mij bewust van de omgeving om mij heen. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen voelde ik me buiten de gebeurtenis staan. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel bevat overbodige informatie. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is langdradig. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is geschreven in een persoonlijke stijl. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is relevant. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens

eens

Het krantenartikel is ongeloofwaardig.
Helemaal mee oneens

Helemaal mee

eens

Ik kan me weinig voorstellen bij het krantenartikel.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee

eens

Geeft u hier een rapportcijfer voor deze tekst (omcirkelen a.u.b.).

1

2

3

4

5

6

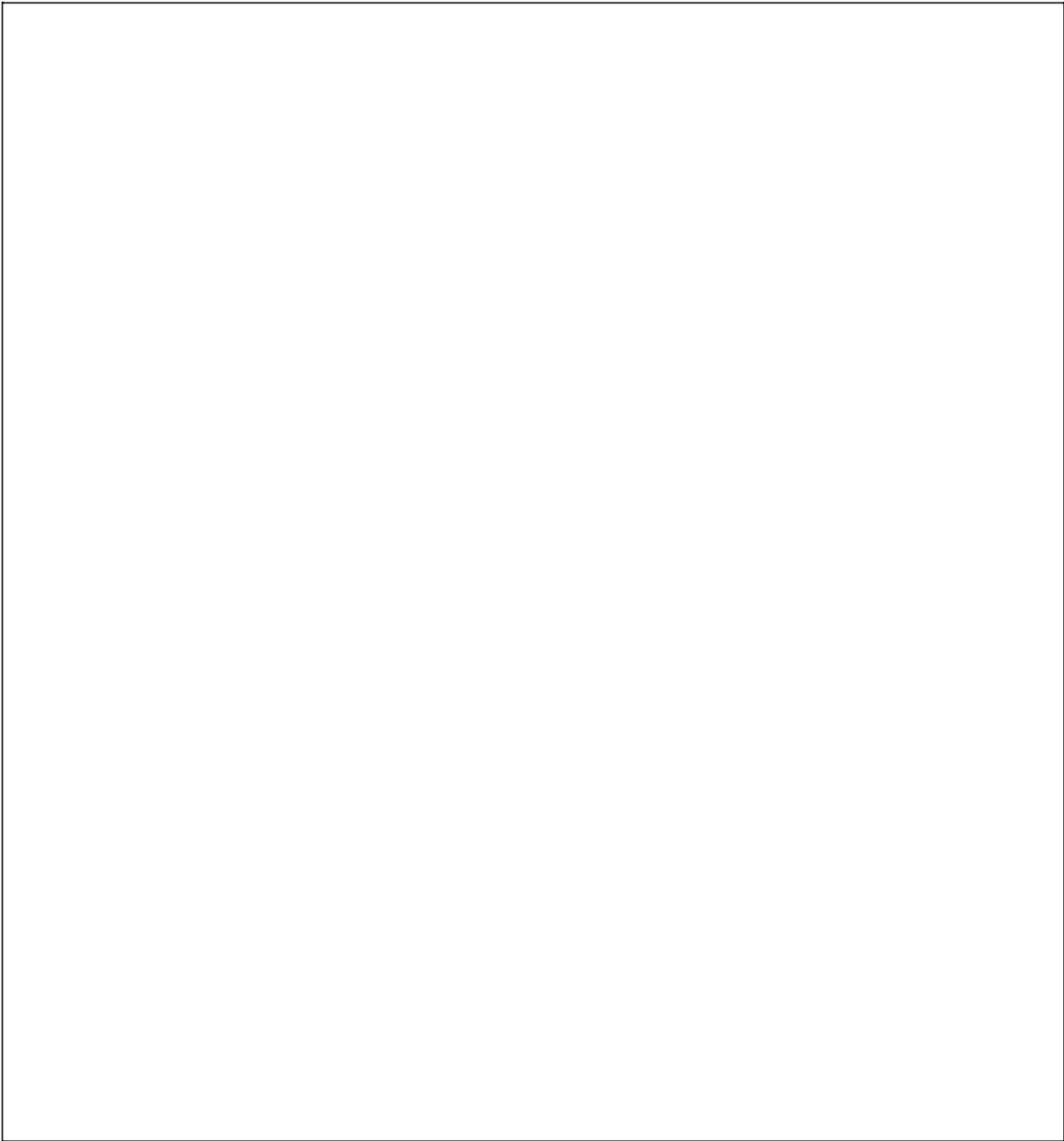
7

8

9

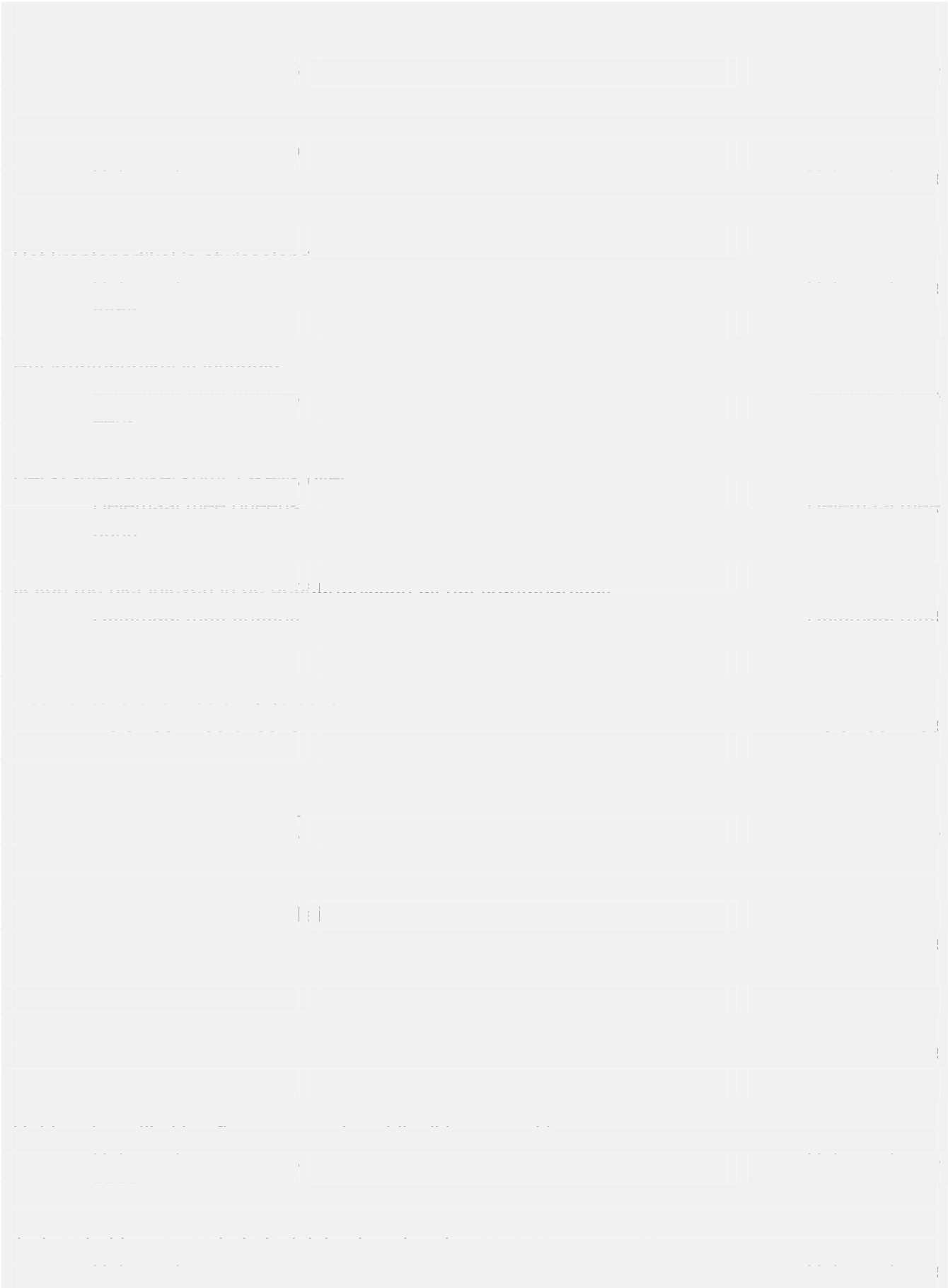
10

Krantenartikel 2

Vragen bij krantenartikel 2

Ik heb het krantenartikel grondig gelezen. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is toegankelijk. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel geeft mij voldoende informatie. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen was ik volledig geconcentreerd op het krantenartikel. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is nieuwswaardig. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen stelde ik mij het verhaal voor in mijn hoofd. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel geeft de werkelijkheid gekleurd weer. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Ik kon mijn aandacht niet bij het krantenartikel houden. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is saai. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen was ik mij bewust van de omgeving om mij heen. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Tijdens het lezen voelde ik me buiten de gebeurtenis staan. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel bevat overbodige informatie. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is langdradig. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is geschreven in een persoonlijke stijl. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens
Het krantenartikel is relevant. Helemaal mee oneens	Helemaal mee eens

eens

Het krantenartikel is ongeloofwaardig.
Helemaal mee oneens

Helemaal mee

eens

Ik kan me weinig voorstellen bij het krantenartikel.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee

eens

Geeft u hier een rapportcijfer voor deze tekst (omcirkelen a.u.b.).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Wat is uw leeftijd?	___ jaar
Bent u student?	ja nee
Wat is uw (huidige) opleidingsniveau?	basisonderwijs middelbaar onderwijs middelbaar beroepsonderwijs hoger beroepsonderwijs universitair onderwijs
Hoe vaak leest u krantenartikelen?	dagelijks regelmatig zelden nooit

Ik vind het belangrijk dat nieuws in een krantenartikel aantrekkelijk is.

Helemaal mee oneens
eens

Helemaal mee

Ik vind het belangrijk dat nieuws in een krantenartikel betrouwbaar is.

Helemaal mee oneens
eens

Helemaal mee

Helemaal mee oneens
eens

Helemaal mee

Ik vind het belangrijk dat nieuws in een krantenartikel op een persoonlijke manier gebracht wordt.

Helemaal mee oneens
eens

Helemaal mee

Ik vind het belangrijk dat ik mij het nieuws in een krantenartikel kan voorstellen.

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

Ik vind het belangrijk dat het nieuws in een krantenartikel mijn aandacht vasthoudt.

Helemaal mee oneens
eens

Helemaal mee

Helemaal mee oneens

Helemaal mee eens

Hartelijk dank voor uw deelname.